

Termin do wystąpienia żądaniem uznania czynności krzywdzącej wierzyciela za bezskuteczną - glosa - III CZP 99/15

JOANNA KISIELIŃSKA

Po uznaniu przez sąd bezskuteczności czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią z powodu pokrzywdzenia wierzyciela, termin do wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności rozporządzającej korzyścią między osobą trzecią a osobą czwartą (art. 534 KC) liczy się od daty jej dokonania.

Uchwała SN z 28.1.2016 r., III CZP 99/15, Biul. SN Nr 1/2016

Wprowadzenie

Przedmiotem analizy SN oraz sądów powszechnych w sprawach zainicjowanych wniesieniem powództwa pauliańskiego jest coraz częściej kwestia instrumentów prawnych pozostających do dyspozycji wierzyciela w sytuacji, w której osoba trzecia dokonuje dalszego rozporządzenia korzyścią majątkową uzyskaną w drodze czynności fraudacyjnej. W myśl art. 531 § 2 KC, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne. Ze względu na fakt, że regulacja art. 531 § 2 KC jest w pewnym stopniu fragmentaryczna, a przepis nie zawiera pełnej treści żądania zgłaszanego przez wierzyciela pauliańskiego, w praktyce pojawiły się kontrowersje związane z określeniem terminu, w którym wierzyciel uprawniony jest do skutecznego wytoczenia powództwa przeciwko osobie czwartej. Pomimo doniosłości prawnej i społeczno-gospodarczej zagadnienia, nie było ono dotychczas przedmiotem pogłębionych wypowiedzi w orzecznictwie. Z tego powodu komentowana uchwała, rozstrzygająca tę kwestię, niewątpliwie zasługuje na uwagę. Może ona stanowić również podstawę dla rozstrzygnięcia istotnych kwestii związanych z wytaczaniem powództwa z art. 531 § 2 KC, które ze względu na treść zagadnienia prawnego nie stanowiły przedmiotu rozważań SN.

Stan faktyczny

Glosowana uchwała została podjęta po przedstawieniu przez Sąd Apelacyjny zagadnienia prawnego, które powstało na tle następującego stanu faktycznego. Dłużnik i jego żona, pozostający w ustroju wspólności majątkowej, zawarli umowę z 1.2.2000 r., którą dokonali częściowego podziału majątku wspólnego w ten sposób, że dłużnik przeniósł na rzecz swojej żony należące do niego udziały w kilku nieruchomościach. Czynność ta, dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela (spółki „D.” S.A.), została uznana za bezskuteczną wyrokiem Sądu Okręgowego. Apelację żony dłużnika oddalono. W toku postępowania międzyinstancyjnego pozwana zbyła jednak udziały w nieruchomościach nabyte z pokrzywdzeniem wierzyciela na rzecz osoby czwartej, ta natomiast darowała je kolejnemu podmiotowi. Po uprzednim nabyciu wierzytelności od „D.” S.A., Powódka wniosła o uznanie za bezskuteczne w stosunku do niej rozporządzenie uzyskaną korzyścią przez osobę trzecią, a także transakcji pomiędzy osobą czwartą i osobą „piątą”. Sąd Okręgowy oddalił powództwo z powodu upływu przewidzianego w art. 534 KC terminu, wskazując, że termin do wystąpienia ze skargą pauliańską przeciwko osobie czwartej i następnym podmiotom należy liczyć od daty czynności dłużnika z osobą trzecią, czyli od daty pierwszej czynności fraudacyjnej. Rozpoznając apelację powódki, Sąd Apelacyjny powziął wątpliwość, przedstawioną następnie w formie zagadnienia prawnego, czy w sytuacji, w której osoba trzecia rozporządziła uzyskaną od dłużnika korzyścią w warunkach określonych w art. 531 § 2 KC, a wierzyciel ubezskutečnił czynność między dłużnikiem a osobą trzecią w drodze skargi pauliańskiej, termin z art. 534 KC należy liczyć od daty czynności między dłużnikiem a osobą trzecią, czy też od daty czynności między osobą trzecią a osobą czwartą.

Stanowisko SN

Rozpoznając przedstawione zagadnienie prawne, SN zaprezentował trzy grupy argumentów przemawiających za przyjętą w głosowanej uchwale tezę, że po uznaniu przez sąd bezskuteczności czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią z powodu pokrzywdzenia wierzyciela, termin do wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności rozporządzającej korzyścią między osobą trzecią a osobą czwartą liczy się od daty jej dokonania.

Po pierwsze, Sąd Najwyższy odwołał się do wykładni językowej przepisu art. 534 KC, który stanowi, że uznania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela za bezskuteczną nie można żądać po upływie lat 5 od daty tej czynności. W ocenie Sądu, literalne brzmienie przepisu uprawnia do stwierdzenia, że przepis ten nie ogranicza się jedynie do ustanowienia terminu dla akcji pauliańskiej wierzyciela skierowanej przeciwko osobie trzeciej. Określenie „od daty tej czynności” należy rozumieć w ten sposób, że dotyczy ono każdej kolejnej czynności rozporządzającej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, a nie tylko czynności pomiędzy dłużnikiem i osobą trzecią.

Po drugie, za takim rozumieniem wskazanej regulacji prawnej przemawia również wykładnia systemowa. Przepis art. 534 KC został bowiem umieszczony na końcu Tytułu X Księgi trzeciej Kodeksu cywilnego. Oznacza to, że odnosi się on do całej jurydycznej regulacji skargi pauliańskiej, a co za tym idzie dotyczy każdej czynności dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, o której mowa w przepisach 323 poprzedzających. Czynienie rozróżnień w tym przedmiocie na czynności dokonane przez dłużnika z osobą trzecią oraz dalsze rozporządzenia uzyskaną korzyścią nie znajduje semantycznego i racjonalnego uzasadnienia.

Po trzecie, SN wskazał na argumenty natury funkcjonalnej i aksjologicznej, odnosząc się do celu skargi pauliańskiej, jakim jest umożliwienie wierzycielowi zaspokojenia jego wierzytelności w sytuacji, w której dłużnik zachowuje się w sposób niełojalny, wyzbywa się majątku i tym samym utrudnia bądź uniemożliwia wierzycielowi przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego.

Ocena stanowiska SN

Argumentacja SN, odnosząca się zarówno do literalnego brzmienia przepisu, jak i głównego celu *actio Pauliana*, zasługuje na aprobatę. W szczególności należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że odmienne określenie terminu na wytoczenie powództwa pauliańskiego przeciwko osobie czwartej stwarzałoby dłużnikowi oraz działającym w porozumieniu z nim podmiotom możliwość skutecznego pokrzywdzenia wierzyciela poprzez dokonywanie kolejnych rozporządzeń korzyścią uzyskaną pierwotnie przez osobę trzecią. Takie rozwiązanie z pewnością nie było objęte intencją ustawodawcy. Głosowana uchwała rozstrzygnęła więc na korzyść wierzyciela wątpliwości co do terminu na wystąpienie z żądaniem przeciwko osobie czwartej, stanowiąc tym samym kontynuację rozwijanej w ostatnich latach linii orzeczniczej, którą można określić mianem *in favorem creditoris*¹.

Aprobując rozstrzygnięcie SN, należy jednocześnie podkreślić, że uprawnienie wierzyciela uregulowane w art. 531 § 2 KC stanowi z pewnością daleko idącą ingerencję w pewność obrotu prawnego. Umożliwia bowiem żądanie ubezskutecznienia nie tylko czynności dokonanych przez dłużnika, ale także czynności podmiotów, których z wierzycielem nie łączy żaden stosunek materialnoprawny. Ponadto, przy przyjęciu poglądu wyrażonego w głosowanej uchwale, może pojawić się obawa, że termin na wniesienie powództwa w razie wystąpienia kilku następujących po sobie rozporządzeń podlegać będzie nadmiernemu wydłużeniu, co z kolei utrudniałoby obrót gospodarczy, wprowadzając daleko idącą niepewność co do skuteczności danej czynności prawnej. Z tego względu, wskazane jest skonfrontowanie efektywnej ochrony wierzyciela przed niewypłacalnością dłużnika z koniecznością zapewnienia pewności obrotu, czego nie uczyniono w głosowanej uchwale.

Choć pewność obrotu niewątpliwie zasługuje na ochronę prawną w świetle daleko idących uprawnień wierzyciela wynikających z art. 531 § 2 KC, to wskazać należy na poczynione przez ustawodawcę zróżnicowanie przesłanek skargi pauliańskiej w przypadku zaskarżenia kolejnych rozporządzeń korzyścią uzyskaną przez osobę trzecią. Warunkiem skutecznego skierowania takiego roszczenia przez wierzyciela jest nieodpłatny charakter rozpo-

¹ J. Kisielnińska, Glosa do wyroku SN z 29.4.2015 r., IV CSK 459/14, Rej. Nr 4/2016, s. 131. Do wskazanej linii orzeczniczej należą również orzeczenia aprobujące możliwość objęcia skargą pauliańską zgody dłużnika na przyznanie własności rzeczy drugiemu współwłaścicielowi bez ekwiwalentu z jego strony (uchwała SN z 8.10.2015 r., III CZP 56/15, Biul. SN Nr 10/2015) czy też zaspokojenia wierzyciela w inny sposób niż przewidywała to pierwotna umowa (wyrok SN z 29.4.2015 r., V CSK 437/14, Legalis; wyrok SA w Warszawie z 12.1.2015 r., I ACa 1049/14, Legalis).

rządzenia dokonanej przez osobę trzecią² albo – w przypadku czynności odpłatnej – zła wiara osoby czwartej, która wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną. Wiedza rzeczywista osoby czwartej³ musi obejmować przy tym wszystkie przesłanki (zarówno obiektywne, jak i subiektywne), które uzasadniałyby uznanie czynności prawnej za bezskuteczną wobec wierzyciela⁴. Nie jest więc wystarczające, że dalszy nabywca korzyści powinien, przy zachowaniu należytej staranności, wiedzieć o okolicznościach uzasadniających ubezwłasnowolnienie czynności dłużnika⁵. Ciężar wykazania wskazanych okoliczności, obejmujących w szczególności świadomość osoby czwartej, spoczywa w procesie pauliańskim na wierzycielu, co wiąże się ze znacznymi trudnościami dowodowymi.

Wyniki konfrontacji obydwu przeciwstawnych wartości, tj. skutecznej ochrony wierzyciela oraz konieczności zapewnienia pewności obrotu gospodarczego, stanowią więc wzmocnienie przedstawionych przez SN argumentów aksjologicznych i funkcjonalnych, ograniczając jednocześnie ryzyko zarzutu nieuwzględniania potrzeb i realiów obrotu gospodarczego. Wprowadzenie przez ustawodawcę *de lege lata* rygorystycznych przesłanek skierowania roszczenia przeciwko następcom prawnym osoby trzeciej stanowi bowiem wyraz starannego wyważenia interesów pokrzywdzonego wierzyciela, z jednej strony, oraz pewności obrotu i ochrony prawnej jego uczestników, z drugiej strony. Tym bardziej uzasadniony wydaje się pogląd SN zawarty w głosowanej uchwale, zgodnie z którym uznanie, że bieg terminu zawitego z art. 534 KC należy liczyć zawsze od daty dokonania czynności przez dłużnika, mogłoby czynić ochronę wierzyciela w znacznej mierze iluzoryczną. Dawałoby jednocześnie zachętę do nielojalnego zachowania się podmiotów współpracujących z dłużnikiem i osobą trzecią, których ochrona jest w wystarczający sposób zapewniona poprzez kształt przesłanek unormowanych w art. 531 § 2 KC, do wykazania których w procesie pauliańskim zobowiązany jest wierzyciel.

Należy podkreślić, że przedstawione przez Sąd Apelacyjny zagadnienie prawne obejmowało jedynie sytuację, w której doszło do uprzedniego uznania czynności dokonanej przez dłużnika za bezskuteczną. Pojawia się jednak pytanie, jak należy określić termin do wytoczenia powództwa bezpośrednio przeciwko osobie czwartej, jeżeli czynność pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią nie została ubezwłasnowolniona. Komentowana uchwała SN może niewątpliwie stanowić punkt wyjścia dla rozstrzygnięcia wskazanego zagadnienia. 324

Określenie terminu do wytoczenia powództwa z art. 531 § 2 KC w sytuacji, w której czynność dokonana przez dłużnika nie została uznana za bezskuteczną

Określenie terminu do wytoczenia powództwa z art. 531 § 2 KC w sytuacji, w której czynność dokonana przez dłużnika nie została uznana za bezskuteczną, wymaga odniesienia się do literalnej wykładni przepisu art. 534 KC, zgodnie z którym uznania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela za bezskuteczną nie można żądać po upływie lat 5 od daty tej czynności. Z przytoczonego brzmienia przepisu wynika, że upływ terminu pięcioletniego należy liczyć od dokonania czynności krzywdzącej wierzyciela podlegającej ubezwłasnowolnieniu (*verba legis*: „od daty tej czynności”), co pośrednio podkreślił SN w głosowanej uchwale, wskazując na „każdą kolejną czynność rozporządzającą dokonaną z pokrzywdzeniem wierzyciela”. W sytuacji, w której nie doszło do zaskarżenia czynności dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią, konieczne staje się więc rozstrzygnięcie, która z następujących po sobie czynności prawnych powinna być uznana za bezskuteczną wobec wierzyciela w procesie toczącym się przeciwko osobie czwartej. Może bowiem chodzić o czynność prawną z udziałem dłużnika (czynność „pierwsza”), o czynność prawną dokonaną z ostatnim nabywcą korzyści (czynność „ostatnia”) lub o obie te czynności. Kwestia ta nie jest rozstrzygnięta w orzecznictwie i doktrynie jednolicie⁶. Różnice w poglądach wynikają

² Ustawodawca kieruje się ogólnym założeniem, zgodnie z którym czynności prawne przyznające korzyść tylko jednej stronie zasługują na słabszą ochronę w porównaniu z czynnościami odpłatnymi (Z. Radwański, A. Olejniczak, Prawo cywilne. Część ogólna, Warszawa 2011, s. 226).

³ Wyrok SN z 16.4.2002 r., V CKN 1446/00, Legalis.

⁴ E. Gniewek, Dochodzenie roszczenia pauliańskiego. Ogólne uwagi o pozwaniu [w:] Odpowiedzialność w prawie cywilnym, pod red. P. Machnikowskiego, Wrocław 2006, s. 50. Por. wyrok SN z 14.5.2010 r., II CSK 545/09, Legalis.

⁵ M. Sychowicz [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania, pod red. J. Gudowskiego, Warszawa 2013, s. 1040.

⁶ Do koncepcji, zgodnie z którą ubezwłasnowolnieniu podlega czynność dłużnika dokonana z osobą trzecią, przychylił się SN w wyroku z 5.2.2015 r., V CSK 246/14, Legalis. Z kolei za uznaniem za bezskuteczną czynności osoby trzeciej z dalszym nabywcą korzyści SN opowiedział się w wyroku z 14.5.2010 r., II CSK 545/09, Legalis.

z treści art. 531 § 2 KC, który nie precyzuje żądania, jakie wierzyciel może skierować przeciwko osobie czwartej, lecz wskazuje ją jedynie jako legitymowaną biernie i określa przesłanki jej odpowiedzialności wobec wierzyciela⁷.

Wydaje się, że przyznane wierzycielowi uprawnienie do wystąpienia bezpośrednio przeciwko następcy prawnemu osoby trzeciej pod tytułem szczególnym oznacza, że osoba trzecia nie jest stroną takiego postępowania⁸ i w związku z tym uznaniu za bezskuteczną w procesie opartym na art. 531 § 2 KC podlegać może tylko czynność prawna osoby trzeciej z osobą czwartą⁹. Skuteczne pozostanie natomiast rozporządzenie dokonane przez dłużnika, choć sąd oceni pierwotną czynność pod kątem zaistnienia przesłanek z art. 527 KC, stwierdzi dokonanie rozporządzenia uzyskaną korzyścią majątkową przez osobę trzecią, a następnie oceni zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 531 § 2 KC¹⁰. Skoro w art. 531 § 2 KC wskazano wyraźnie możliwość wystąpienia wierzyciela właśnie bezpośrednio wobec ostatniego nabywcy tej samej (tożsamej prawnie) korzyści majątkowej i jednocześnie określono przesłanki skuteczności roszczenia pauliańskiego przeciwko tej osobie, to dla egzekucji wierzyciela z uzyskanej korzyści wystarcza podważenie jedynie ostatniej czynności prawnej¹¹. Legitymację bierną posiada więc wyłącznie osoba kolejna, czemu nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że przy ocenie powództwa skierowanego bezpośrednio przeciwko tej osobie badaniu podlegają przesłanki uzasadniające uznanie za bezskuteczną wobec powoda czynności dłużnika z osobą trzecią¹². Choć w uzasadnieniu wyroku uwzględniającego powództwo zostanie zawarta ocena, że czynność „pierwsza” została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, to sentencja powinna dotyczyć jedynie ostatniego z rozporządzeń.

Nie jest przy tym wykluczone wniesienie pozwu przeciwko osobie trzeciej, a następnie wszczęcie odrębnego postępowania przeciwko osobie czwartej, co miało miejsce w stanie faktycznym będącym podstawą dla głosowanej uchwały. Konieczność sekwencyjnego pozywania kilku podmiotów powstanie przede wszystkim w sytuacji, w której do rozporządzenia uzyskaną korzyścią dojdzie po uzyskaniu wyroku ubezskutekniającego czynność dokonaną przez dłużnika z osobą trzecią. Uprzednie zaskarżenie czynności „pierwszej” będzie skutkowało wyłącznie tym, że w procesie przeciwko osobie czwartej powód zostanie zwolniony od ciężaru udowodnienia przesłanek z art. 527 KC¹³. Brak jest również zasadniczych przeszkód, aby pozwać osobę trzecią i osobę czwartą w ramach jednego procesu. Wówczas sąd powinien orzec jednym wyrokiem zarówno o bezskuteczności czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią, jak i bezskuteczności dalszego rozporządzenia. Jednoczesne pozwanie kilku podmiotów stanowi jednak uprawnienie wierzyciela, nie zaś warunek skuteczności powództwa wniesionego przeciwko osobie czwartej¹⁴.

Jeżeli w procesie wszczętym przeciwko osobie czwartej uznaniu za bezskuteczną podlega jedynie ostatnie rozporządzenie, to termin pięcioletni na wytoczenie powództwa powinien rozpoczynać swój bieg od daty tej ostatniej czynności również w sytuacji, w której nie doszło do uprzedniego bądź jednoczesnego ubezskuteknienia czynności dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią¹⁵. W tym aspekcie nie sposób więc zgodzić się z poglądem zawartym w wyroku z 12.4.2012 r.¹⁶ 325 Sąd Najwyższy wyraził tam zapatrywanie, że niezależnie od tego, która z czynności podlega ubezskutekniению, termin pięcioletni biegnie zawsze od daty czynności dłużnika, a nie od dat późniejszych rozporządzeń korzyścią. Wydaje się, że pogląd ten opiera się w szczególności na założeniu, zgodnie z którym w art. 534 KC przyjęto jedynie określony przedział czasowy ochrony pauliańskiej dla wszystkich przypadków jej uruchomienia¹⁷. W głosowanej uchwale SN odniósł się do przytoczonego wyroku i wyrażonego w nim

⁷ Wyrok SN z 12.4.2012 r., II CSK 448/11, Biul. SN Nr 11/2013.

⁸ J. Zawadzka, Legitymacja bierna w procesie ze skargi pauliańskiej, „Transformacje Prawa Prywatnego” Nr 2/2012, s. 187.

⁹ E. Gniewek, *op. cit.*, s. 51. Por. wyrok SN z 24.9.2015 r., V CSK 667/14, Biul. SN Nr 12/2015.

¹⁰ E. Gniewek, *op. cit.*, s. 50.

¹¹ Wyrok SN z 24.9.2015 r., V CSK 667/14, Biul. SN Nr 12/2015.

¹² Wyrok SN z 19.12.2006 r., V CSK 330/06, Legalis.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ W doktrynie praktyka zaskarżania w złożonym pozwie obu czynności krzywdzących wierzyciela jest określana jako „przesadna” (E. Gniewek, *op. cit.*, s. 52). Wystarczy bowiem zaskarżenie drugiej czynności prawnej przy wsparciu się w uzasadnieniu pozwu przesłankami bezskuteczności pierwotnej czynności prawnej.

¹⁵ W tym kontekście wątpliwości budzić może następujące stwierdzenie SN zawarte w głosowanej uchwale: „W związku z tym należy przyjąć, że przewidziana w art. 531 § 2 KC możliwość rozszerzenia działania tej skargi na osoby, których nie łączy z wierzycielem żaden stosunek materialnoprawny (osoby trzecie i kolejne) jest dopuszczalna pod warunkiem zaskarżenia przez wierzyciela w tym terminie czynności fraudacyjnej dłużnika”. Może ono bowiem wskazywać pośrednio na przyjęcie przez Sąd zapatrywania, że dla kwestionowania kolejnych rozporządzeń konieczne jest terminowe zaskarżenie czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią.

¹⁶ II CSK 448/11, Legalis.

¹⁷ Wyrok SN z 24.9.2015 r., V CSK 667/14, Biul. SN Nr 12/2015.

zapatrywania, wskazując że zapadł on w oparciu o odmienny stan faktyczny, w którym nie został dochowany pięcioletni termin do zaskarżenia pierwszej czynności fraudacyjnej. Na gruncie rozważań poczynionych w ramach niniejszego opracowania należy jednak stwierdzić, że uprzednie zaskarżenie czynności dokonanej przez dłużnika nie powinno mieć wpływu na reguły określania terminu do wytoczenia powództwa przeciwko osobie czwartej, który każdorazowo rozpocznie swój bieg od dalszego rozporządzenia korzyścią uzyskaną przez osobę trzecią¹⁸. Zawarte w głosowanej uchwale rozstrzygnięcie ma więc charakter o tyle uniwersalny, że znajdzie zastosowanie również w przypadku braku uprzedniego zaskarżenia czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią.

Kolejne rozporządzenia uzyskaną korzyścią

Dla dokonania całościowej analizy omawianego zagadnienia niezbędne jest podkreślenie, że zgodnie z treścią zagadnienia prawnego głosowana uchwała została ograniczona do możliwości wytoczenia powództwa jedynie przeciwko osobie „czwartej”, z wyłączeniem kolejnych nabywców uzyskanej korzyści. Rozważania zawarte zarówno w głosowanej uchwale, jak i w niniejszym opracowaniu, można jednak odnieść również do ubezskutekcznienia czynności dokonanych z osobą „piątą” czy też osobą „szóstą”. Pod pojęciem osoby, na rzecz której rozporządzenie nastąpiło, należy bowiem rozumieć nie tylko podmiot, który bezpośrednio otrzymał korzyść od osoby trzeciej, ale także następne podmioty, do których korzyść ta trafiła w drodze kolejnych rozporządzeń, o ile transakcje te dokonane zostały w okolicznościach wskazanych w art. 531 § 2 KC. Za taką wykładnią przemawia identyczna sytuacja osoby czwartej i jej następców względem dłużnika¹⁹. Żaden ze wskazanych podmiotów nie jest stroną dokonywanej przez dłużnika czynności krzywdzącej wierzyciela, każdy postępuje jednak w sposób niezaskądny na aprobatę, świadomie uczestnicząc w czynnościach pozbawiających wierzyciela możliwości zaspokojenia się z majątku dłużnika lub też otrzymuje nieodpłatnie korzyść, z której wierzyciel mógłby uzyskać zaspokojenie.

Summary:

Deadline for claiming that a transaction injurious to the creditor has been ineffective

In the commented resolution, the Supreme Court analysed the issue of the deadline by which the creditor is able to bring an effective action directly against the fourth person under Art. 531 § 2 of the Civil Code. Resolving the legal problem submitted by the Appellate Court, the Supreme Court assumed that after the court has deemed a debtor's legal transaction with a third party ineffective as injurious to the creditor, the time limit for claiming the transaction dispositive of the benefit between the third and the fourth person be deemed ineffective runs as of the transaction date. Such a finding is supporting by both the literal as well as systemic and functional interpretation of the Civil Code provisions. Any different setting of such deadline would provide the debtor and the collaborating entities with an opportunity to continue harming the creditor by successively disposing of the benefit originally gained by the third party.

The commented resolution is at the same time of a universal nature, and may be applied in case the legal transaction of the debtor with a third party has not been challenged previously. Also in such a situation the time limit for bringing an action shall start running as of the date of further disposal of the benefit. 326

¹⁸ Wyrok SA w Białymstoku z 14.7.2016 r., I ACa 181/16, Legalis. Odmiennie wyrok SA w Krakowie z 14.6.2016 r., I ACa 946/15, Legalis.

¹⁹ Wyrok SN z 12.4.2012 r., II CSK 448/11, Biul. SN Nr 11/2013.